

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sămbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește șoaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XX.****Blaj, 26 Martie 1910.****Numărul 13.****Pagini rușinoase.**

Ne mărginim a înregistra în-
tâmplările zilelor din urmă.

Luni în 21 Martie a fost dieta
ungară din nou convocată, pentruca
să iea la cunoștință dispozițiile ce
Majestatea Sa le pune în vedere în
fața disolvării dietei actuale. Minis-
trul-prezident contele Khuen-Héderváry
nici nu a mai încercat ca să
reiă firul tratativelor cu privire la
limpezirea situației politice cu ac-
tualii deputați, căci din evenimen-
tele de curând eră în clar, că orice
conlucrare cu actuala dietă este
imposibilă. S'a mărginit deci la for-
malitățile îndatinat la ocazii de
acestea și a dispus ca să se cetească
rescripțele Preînalt, privitoare la
actul disolvării, ce are să urmeze
în ziua următoare în palatul regal
din Buda. Se înțelege, că la cetirea
acestor scripte împărătești s'au
sculat unul după altul șefii de par-
tide s'au încredințării aceloră, pre-
cizând punctul lor de vedere cu
privire la actul acest Preînalt. Au
vorbit Kossuth, Battyányi în numele
partidelor patruzecești optiste conclu-
dând ambii într'acolo, că disolvarea

dietei pe timp, când nu este votat
budgetul anului viitor, este ilegală
și volnică. Că legile țării cu pri-
vire la actul acesta sunt clare și
precise și nu începe nici o îndoială,
că guvernul prin actul acesta des-
conzideră dispozițiile legilor țării.
Se înțelege, că toate acestea de-
clarațiuni a șefilor partidelor extre-
miste ungurești, au fost subliniate
de aplauze furtunoase, iar când mi-
nistrul-prezident Khuen Héderváry
s'a ridicat, ca se răspundă acuza-
țiilor, ce i-se aduc, aplauzele s'au
schimbat deodată într'un sgomot
ne mai pomenit. Amenințări să au-
ziau din toate părțile și mai ales
de pe bancile partidului lui Justh.
Raenetele și injuriile deveniră tot
mai amenințătoare, iar când Khuen-
Héderváry ajunsese să interpreteze
art. X ex. 67, care oprește disolvarea
până ce budgetul anului viitor nu
este votat, ministrul-prezident cu o
rabulistică forțată afirmă, că legea
prevede numai budgetul anului viitor,
dar nu al anului curent. La inter-
pretarea aceasta caracteristică, se
ridică mai mulți în picioare și pro-
testează. Să naște un sgomot enorm
în care cuvintele ministrului-prezi-

dent se pierd. Voind el a-și com-
pletă unele enunțiațiuni de drept
public, despre ce să rămână urme
și în ziarul dietei, parasi fotoliul
său și merse aproape de stenografi,
ca acolo să-și facă declarațiile
sale. Justișii observă însă, că ce
intenționează ministrul-prezident, și
tabărând asupra lui îl incunjoară și
amenințându-l îl face imposibil de a
vorbi mai departe. Tumultul se mă-
rește, sgomotul e tot mai asurzitor,
cete după cete de deputați aleargă
cătră mijloc.

Ministrul-prezident să vede tot
mai strâmtorat, pumnii se ridică
din toate părțile, unele obiecte
ușoare încep să fie aruncate cătră
el, la vederea cărora sălbătacia
devine atot stăpânitoare. În cea
mai critică situație ministrul de
agricultură Serényi Béla aleargă
la șeful său vrând să-l apere cu
corpul în contra loviturilor. Dar în
momentul următor o carte de legi
voluminoasă îi sboară în față și pe
urma ei o brazdă roșie de sânge se
ivește dealungul obrazului ministru-
lui Serényi. A fost aceasta numai
un signal de atac, căci în momen-
tul următor se aruncă cu alte obi-

FOIȚĂ.**La mănăstirea Cozia.**

(Continuare și fine).

Dară rămânem cu așteptarea. Publicul
nu are voie de plimbat. Cei puțini, cari
răsar în toate colțurile parcului, grăbesc mai
mult la mesele întinse, pe cari se aprind
acum luminile una după alta. În curând se
aud din toate părțile: — Tânase adă boboc
de găscă! — Iancule, pește proaspet. — Apă
n'avem Gheorghită. La cererile acestea prie-
tinești răspunde „chelnerul,” băiatul, tot așa
de natural și de prietinește. De unde să se
resimtă din comandele acestea, raportul săl-
batic dintre oaspele de restaurant și băiatul,
ce aduce pe masă, ce la noi dincoace e așa
de sine înțeles? Și ce frumos mai sună Tânase!
Gheorghită! de parcă publicul acesta
nu să comande, să poruncească vreă, ci să
desmerde pe băieți. La noi dacă cineva nu
e dur cu chelnerul arată, că nu are cultura

recerută. Măncări destul de ieftine și gus-
toase, dar vinul e foarte scump. Suntem
în țara vinului, și totuși, e conștut se boai
apă. De altcum pe toate mesele sticle
mari de apă, vin de abia ici colo câte o sti-
cluță microscopică. Ne calicim dacă trebuia
să ne stămpărăm setea cu vin de Drăgășani.
Cu toate că așa bine se poate povesti aici
lângă muzica militară română. Și e o așa
altă atmosferă aceasta. Oamenii, graiul, ofer
situații tot noi și neobicinuite, cari te fra-
pează. Pentru noi e ceva neobicinuit băiatul
desculț în haine românești, ce așa lingușitor
își ofere ilustratele sale într'o dulce româ-
nească. Doi români în perpare, cămeși sigi-
lează epistoale și își fac treburile lor în oficiul
de postă. Militarii cu chipuri lor curioase
și bietul jandarm de stradă, ce de abia îl
afi, când ai nevoie de el. Mai închipuiți
pe deasupra un public mare, toalete strălu-
citoare, uniforme scilicite și un duh româ-
nesc, și ai tabloul întreg. De abia
noaptea târziu, când răcoarea începă a răi
șirele publicului, ce se plimbă până acum,

plecăm și noi cătră casă. Încă mult timp
stăm în fereastra deschisă și cum liniștea
se coboară acuma preste ținut, ne place să
ne pierdem cu gândul în mormurul bălbăitor,
ce vine de jos din apele Oltului. Cerul e așa
de senin, încât ni-se pare, că vedem frunza
platanului cum bate a lene din aripă. Văjetul
fântânilor săritoare de abia se mai aude până
la noi, câte o trăsură îndepărtată, câte un
oaspe rătăcitor și liniște mare se face pre-
tutindinea. E miez de noapte, oara nălucirii.
Gândul și privirile noastre se întâlnesc. Ochii
nostri privesc într'o direcție, privesc în sus,
cătră mănăstirea Cozia. Spinarea unui munte,
ce se coboară până în Olt, cu frunzișul său
ne întunecă perspectiva. Pe buze ne vin
cuvintele lui Alexandrescu din „*Umbră lui
Mircea la Cozia*”

Dintr'o peșteră, din răpă, noaptea ese mă
[mpresoară:
De pe muche, de pe stâncă, chipuri negre
[se cobor;
Mușchiul zidului se mișcă... printre iarbă
[se strecoară
O suflare, care trece ca prin vine un fior.

ecte. Ministrul-prezident e lovit cu un călamar greu de bronz sub ochiul drept, iar mulțimea se ia la pâruală acum laolaltă.

A fost aceasta o scenă din cele mai îngrozitoare, o pagină rușinoasă, ce istoria Ungariei o va aminti când va spune despre dominațiunea coalitiei în țara ungară. Oa epoca regimului „național“ așa trebuia să se sfârșească cu o așa rușine europeană, este un lucru, care eră de prevăzut.

Noul ministru de culte Zichy Iános, indignat și amar în suflet, că în parlamentul ungar se pot întâmpla astfel de lucruri a zis cuvintele: „Cociși sunt aceștia, cociși și nu deputați.“ Iar „Az Ujság“, organul lui Tisza, în articolul de fond din 23 Martie zice ușorât: „Dumnezeul maghiarilor și-a scăpat în sfârșit țara sa de acelea lapădături, cari în decurs de patru ani au deprins potestatea civilă... Oamenii aceștia nu mai sunt, s'au reintors acolo de unde au venit — în cloacă, precum a zis Danton despre partida lui nespălată.“

Fixăm aceste constatări ale bărbaților dela putere și numai atâta mai avem de adaus, că atunci când în dietă eră vorbă de noi, și acești eroi ai ședinții din 21 Martie se nepustiau asupra instituțiilor noastre, asupra poporului nostru,

asupra bărbaților noștri cu expectorațiuni și cu injurături cum rar se pot afla în dicționarul vră-unui popor, atunci n-am văzut pe nime protestând. Din contră Andrassy Apponyi, Jekelfalusi, Kossuth etc. erau în extaz când cuvintele lor trufase le subliniau acești sateliți ai regimului național.

Să sperăm însă, că aceste lucruri sunt tot semne în spre bine. Se vor convinge și Viena și maghiarii, că o țară tot nu poate fi guvernată și stăpânită în felul de până acum. Că chiar împrejurarea aceasta va grabi ivirea soarelui dreptății pe orizontul politic și va asigura locul fiecăruia acolo, unde i-se cuvine. Noi numai aceasta o vrem.

REVISTE.

Conferență electorală. Luniă trecută după prânz, membrii comitetului național au ținut la Budapesta o ședință la care au luat parte și deputații dietali și președinții cluburilor comitatense. Obiectul consfătuirii a fost discuția asupra situații politice în fața alegerilor și facerea candidaturilor de deputați. Conferența electorală s'a hotărât să se convoace în Sibiu pe ziua de 5 Aprilie n.

Theatròn politicòn.

(Continuare).

Toma Achinatul zice: „Nimic mai nelegiuit lucru este pentru un stăpânitor, decât acela de a avea în loc de legiuire, voința sa fără a mai cere părerea învățaților; căci, atunci el nu face aceea ce dreptatea cere; ci aceea ce plăcerea lui îl povățuiește.“

Deosebirea între o împărăție și o tiranie este, că împărăția dorește și lucrează pentru binele cel deobște; iar tirania numai pentru binele său personal — Orice legiuire privește numai spre binele unora, este nelegiuire, iar nu legiuire.

Și oricând va încetă din binele comun acea legiuire se socotește de vrednică izgonirii împreună cu ceice au înființat-o.

Legiuirea este cel dintâi lucru al stăpânirii, care din însuși numele ei se cunoaște a fi numai și numai pentru binele comun.

August Cezar cu drept cuvânt se laudă pentru cuvintele ce le-a pronunțat ministrilor săi, după-ce au săvârșit de a împodobi Roma cu zidiri mărețe și frumoase: „Eu am primit Roma de cărămidă și o las de marmoră.“ Unui astfel de stăpânitor bun, prea cu dreptate i-au strigat poporul că este vrednic a-i ridica obelisc¹⁾.

Acela ține cărma adevăratei împărății care face tuturor bine și nimeni rău; nici îngăduiește pe cei răi de a face cuiva rău. Acela, ce este dat cu totul spre folosul comun, precum și însuș stăpânitorul cel din înălțime dorește, care n'a scos din neștiință

¹⁾ Obelisc, este un stâlp de piatră mai mic decât piramida, pe care obișnuiau Egiptenii al închină soarelui. Ei nu-l ridicau altuia, decât numai aceluia, ce în viața sa a putut să folosească pe oameni cu patriotismul său, ca și soarele cu lumina sa. Tot asemenea îl întrebuințează și Romanii.

Este oara nălucirii: un mormânt se des-
[vălește,
O fantomă încoronată din el iese... o
[zăresc...
Iese... vine către țărături... stă... în preajma
[ei privește...
Râul înapoi se trage... munții vârful își
[clătesc.

În apropierea noastră la abia doi kilometrii doarme acum de 500 de ani somnul veciniei, întemeietorul țării românești Mircea cel Mare. Miile de stele, ca niște făclii, ce falfăie în văzduh străjuesc pe deasupra și apele Oltului îi cântă acelaș cântec adormitor acuma de secole incoace. Într'un târziu începe a mișcă și vântul. Frunzișul codrului se sbârleşte, o răcoare de miez de noapte se simte, închidem fereastra — noapte bună.

Duminecă, în dimineața următoare, mergem la Cozia. Drumul ce ne duce prin Cuciulata e de o rară frumsețe. La mâna stângă se înșiruie vilele cu ferestri și turnuri sclipitoare, la dreapta avem Oltul strămtorat în țărături de stâncă. La Cuciulata un pavilion uriaș în mijlocul unui viitor parc, arată locul unde se află fântâna cu apă păcioasă, care atâtor bolnavi de răunchi, beșici, stomac, le-a adus mântuire. Supt pavilion într'un țărml înalt zidit tot cu piatră cioplită bate Oltul cu putere. Ținta noastră e însă Cozia. În 10 minute suntem acolo. Într'o luncă verde, lăsată parcă anume de apele Oltului, între drumul de țară și Olt, în aceasta deșartă și sălbatică regiune o mănăstire cu un

neînsemnat turnuleț zidit în stilul bisericilor din România. E Cozia. De câtră Olt o cuprind niște zidiri în formă de cvadrat. Sunt locuințele peste vară a elevilor „Elena Doamnă.“ O cale primitivă înșiruită de niște arbori umbroși duce până la intrarea mănăstirii, în tinda căruia un călugăr ne imbie cu lumini de ceară. În naia bisericii publicul cunoscut nouă dela Călimănești ascultă slujba divină, ce o îndeplinește un călugăr mai în vârstă cu un diacon. În aripa dreaptă a naosului corul de două voci a fetelor dela „Elena Doamna“ dă responsurile. Nici când nu am asistat la o slujbă dumnezeiască, care să ne impresioneze atât de adânc, ca la mănăstirea Cozia. Cântările au fost de o dulceață fermecătoare. Iar când diaconul citea ectenia „Pe preasfânta curată...“ și se opria la „cu toți sfinții amintindu-o...“ lăsând corul să cânte... „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi...“ sunt glasurile acestea clare, de așa un farmec și așa se întregesc unul pe altul, încât fac se vibreze în sufletul nostru toată evlavia, de care eram stăpâniți în momentul acesta. Durere, că această dispoziție sufletească înălțătoare ne-o făceau nimica cei doi cantori cari într-un mod atât de brusc ne treziau din reveriile noastre. Iar când, cea mai înălțătoare cântare a bisericii răsăritului „Cuvine-să cu adevărat... a ajuns a fi cântată de cei doi cantori și încă și de un călugăr într-un fel cum n-am dori să-i mai

auzim încă odată, a fost destul, ca să fim în curat cu multele neajunsuri ce nici mănăstirea Cozia nu le poate ascunde.

Dar corul acela de fete nu l-am putut uita. Dl. Iorga nu se poate împacă cu cîripitul lor „obraznic“, ca și când ele ar conturbă somnul eroului și întemeietorului țării românești. Cu toate că poate și visul Marelui Voevod a fost, ca și la 500 de ani glasul dulce al limbii și cântării românești să-i ușureze țărână deasupra mormântului. Și ce glas poate fi mai dulce, mai nevinovat, mai potrivit pentru somnul Lui, decât glasul unui — copil?

La liturgie cartea are un rol secundar. Se face tot fără carte.

Diaconul vine în mijlocul bisericii între popor și acolo fără carte, ridicând orariul în mâna dreaptă zice ecteniile pentru popor, ce stă înainte și așteaptă mare milă. Acțiunile liturgice sunt concomitate de gesturi largi! Cartea împiedecă totdeauna gesturile, cu toate că astia ridică solemnitatea actului. Când vor eși și din seminariile noastre astfel de preoți, cari să știe și numai cele mai necesare rugăciuni fără carte? Mănăstirea e pictată pe deahtregul pe dinlăuntru. Pictura e în stil bizantin. Aceleași motive aceiași sfinți, pe cari îi aflăm în toate bisericile românești.

Negrija însă se pare a fi și aci isbitoare. Urme de cuie, vârgi largi și scobituri fără de teamă arată copia unei cvadraturi,

intru ființă faptele pentru ca să se folosească de dănsule, ci pentruca să le dea bunătățile sale. El nu le-a zidit pentru vre-o trebuință a sa, ci pentru bunătatea sa cea mare, pe care o împărtășește la toate zidirile.

Florian zice, că Dumnezeu pentru pofta vre-unui om, sau pentru vre-un folos al său, dupăcum celealalte ființe; ci numai pentru o dragoste. Noi poftim la lucrurile ce nu le avem; iar Dumnezeu avându-le pe toate nu pofteste nimic; și ori câtă face, le face pentru dragostea binelui și pentru bunătatea sa cea mare, ce voiește să o împărtășească fapturilor sale.

Cea mai dintâi datorie a unui stăpânitor, este de a se sili cu totul spre binele comuu; fiindcă după cum zic filozofii: Binele străin este prețuit, iar nu cel în partea noastră.

Adrian, împăratul Romei și icoana adevăratei stăpâniri, zicea adeseori în Senat: „voi cărmui împărăția spre folosul norodului, iar nu spre al meu.“ Cuvinte cu adevărat aurite.

O astfel de dovadă a dat și generalul (craiu) Pelopida. El gătindu-se a merge la războin, îl rugă împărăteasa lui a-și păzi viața; dar el i-a răspuns, că o astfel de urmare este numai pentru alții, iar pentru un craiu este de a-și primejdi și viața ca să dobândească fericirea supușilor săi. Un bun stăpânitor pentru binele comun se uită pe sine, și socotindu-se de părinte al tuturor, îngrijește de toți fără părtinire și dă fiecăruia dreptul său.

Înțeleptul Academie vrând să arete acestea, a atârnat o oglindă mare cu această inscripție: „Arătătoare credincioasă la toate, tuturor în tocmai.“ Stăpânitorul trebuie să urmeze pe împăratul cel de sus, care plătește fiecăruia după faptele sale.

Cineva va zice: că ce fel de drept este Dumnezeu, dacă pentru o vremelnică greșală, pedepsește în veci? Ce fel se va păzi aceea ce se zice, că după mulțimea păcatelor, se vor da și muncile, de vreme, că păcatele sunt vremelnice; iar muncile sunt vecinice?

Acestea le desleagă Augustin zicând: „Dreptatea lui Dumnezeu nu socotește asemănarea vremii între păcat și între pedeapsă; căci și legea omenească pentru o vremelnică greșală de preacurvie, pedepsește pe preacurvarul cu pedeapsă de moarte, lipsindu-l pentru totdeauna de adunarea celor vii.“

Grigorie dialogul o explică într'alt mod zicând: „Dreptatea cere ca cel ce a greșit neîncetat într'u omenească sa viețuire, să se și pedepsească neîncetat într'u a lui Dumnezeu viețuire.“ A păcătui omul necurmat într'u a sa viețuire, înțelegem nu numai vremea în care păcătuiește, dar și pe aceea în care cugetă a păcătui. Cei răi ar voi să trăiască în veci, ca să și poată păcătui în veci.

Toți, câți nu se pocăiesc în viață, va să zică, că doresc a viețui totdeauna păcătuiind; de aceea se și cuvine, după dreptatea lui Dumnezeu cea mare, ca să fie totdeauna în muncă.

Toma Achinatul arată și mai deslușit explicarea lui Grigorie zicând: „Voința la judecata lui Dumnezeu, se socotește în loc de faptă. Oricine pentru dobândirea bunătăților vremelnice n'au băgat în seamă vecinica osândă, ci au ales de mai bun vremelnicul folos, decât câștigarea celui vecinic, se cade să se și pedepsească vecinic.“

La păcat, două lucruri se socotesc, adică: lăpădarea de binele cel statornic, și întoarcerea către binele cel nestatornic sau vremelnic.

Socotind acum lăpădarea, vedem, că păcatul este foarte mare, pentrucă depărtează pe om de binele cel foarte mare. Dreptul Dumnezeu ca un nemitarnic, împarte la toți și mila și pedeapsa după faptele lor, alegând totdeauna locul cel de mijloc.

Cu aceasta vrea să ne arete, că și împărății sau judecătorii popoarelor sunt datori să fie și ei mijlocul și să nu se plece nici într'o parte nici într'alta.

Dreptatea este între celealalte faceri de bine ca și pământul între elemente. El, după cum zic filozofii stând în haos depărtat dela soare, după greutatea sa, este împresurat de elemente.

Asemenea și dreptatea este mijlocul celoralalte faceri de bine și cea mai cinstită între dănsule.

Agiselau împăratul, întrebându-se, care din două lucruri ar fi mai prețuite, vitejia sau dreptatea? El a răspuns: „De am fi toți drepti, n-am avea trebuință de vitejie; căci ori unde înflorește dreptatea, vitejia este de prisos; și iarăși ori unde înflorește vitejia, dreptatea este foarte trebuincioasă.“

Urmează dar ca dreptatea să fie de mare trebuință în toată vremea, în tot locul și la toți oamenii. A se păzi dreptatea, este cea mai dintâie datorie a stăpânitorului, care se cuvine a fi ei însuș dreptatea. Latinii numesc pe stăpânitor principe, dela zicerea caput, adică Cap, vrând să ne arete, că precum din cap se împart toate vinele și toate simțirile în toate părțile trupului, asemenea și dela stăpânitor se cuvine a se împărți dreptatea într'u toată împărăția lui.

(Va urma).

a cărei conturi pe chipurile titorilor și a sfinților sunt semnele unei mari barbarii.

În tinda bisericii sub o lespede de piatră acoperită cu un covor de mătăasă galbină e mormântul lui Mircea. Un călugăr veghiază la capul lui, murmurând dintr'un vechi ceaslov niște cuvinte de rugăciuni pe când din făclia, ce arde la capătul mormântului picături mari de ceară, se împrăștie în pocnete pe jur împrejur. Tot aici e îngropată și mama lui Mihai Viteazul călugărița Teofana.

Am ieșit fără să fim auzit vre-o predică. Și de bunăseamă, că de este loc potrivit, pentru a te apropia de inima omului, atunci este acesta. Un public cult, bolnav în mare parte trupestă și sufletește, râvnește după un balzam vindecător, după o învățătură creștinească. Dară cine se o facă? Călugării ăștia? Ce anacronism! Uitați aici din alte vremi nu mai înțeleg rostul acestei lumi luminate și rafinate. Ei trăiesc într'o altă atmosferă, pe care lumea de azi e dedată a o lua mai mult în bătaie de joc. Cu armele, situația și cunoștințele lor de ieri nu vor putea domina spiritele ascultătorilor așa de dedați a privi la călugării aceștia dintr'o superioritate intelectuală explicabilă. Ca mănăstirile se corăspundă așteptărilor veacului nostru alt duh se recere. Dar cine să-l deie pe acesta? Va fi o mare întrebare a viitorului.

Când am ieșit iarăși în drum publicul

s'a împrăștiat deja de mult. Călugării încă urcau dealul din stânga drumului, unde își aveau chilițele, și unde se adă și o bisericuță, pentru trebuințe momentane. Soarele eră în toată lumina lui și căldura se părea, că joacă pe drum înainte. Nor de prav se ridică în urma trăsorii noastre, prin care de abia ca printr'o negură mai zărim turnulețul ridicat în lumina albă, ce plutește în văzduh. Încă un moment și am cotit. Priveliștea pe Olt în sus se curmă; mănăstirea rămâne cufundată într'o aureolă din vremei îndepărtate.

T.

„Revista politică și literară.“

Asupra acestei reviste se apuseră, cu alt prilej, tot în această foaie drepte vorbe de laudă. Tot aceeași laudă, și încă într'o măsură și mai mare, i-o putem aduce acum, când se împlinește un an dela reparație.

N'avem altă revistă aici în Ardeal, — căci „Luceafărul“ e pur literar — care să pună înaintea publicului cetitor toate, aproape toate, chestiile culturale și mai ales politice ce ne preocupă, într'o lumină așa de clară, într'o evidență așa de convingătoare, cum le pune aceasta revistă.

Ca parte literară și politică satisface așteptărilor într'un chip inexceptionabil. Articollii politici scriși mai ales de dl Cassiu Maniu, singurul și cel mai de seamă politic

teoretician la noi, de dnii Dr. Valer Moldovan și Aurel Ciato, luminoși și lapidari ambii în ceea ce vreau să spună, cadrează perfect cu programul politic, pe care și l'a pus această revistă. Partea literară, ținută de meritoase condeie, de asemenea satisface într'u toate; scriu: I. Agârbiceanu, care în fiecare număr are câte o bucată, Em. Gârleanu, I. Adam, Al. Ciura, I. Gorun ș. a.

Tot așa de momentuoasă e și rubrica articollilor științifici; — între colaboratorii acestei părți e destul să amintim numele ilustru a lui M. Străjanu.

Cu astfel de colaboratori și cu un material selecționat cu multă pricepere, această revistă trebuie să se impună în pături cât mai largi.

O recomandăm cu toată căldura, în buna credință că facem prin aceasta un real serviciu și publicistei noastre și publicului nostru mai ales, care am dori să fie cât mai orientat în chestiile vitale ce ne preocupă.

Nr. 11—12 aduce un sumar foarte bogat și foarte bun, cu articollii scriși de Dr. Val. Moldovan, I. Agârbiceanu, M. Străjanu, V. Osvadă, S. Todica, A. Ciura, H. P. Petrescu, Dr. V. Meruțiu, V. Nițescu etc.

— p. —

Iluminațiunea pentru morți.

În timpul din urmă am cetit și auzit, că în mai multe părți credincioșii Bisericii noastre s'au obișnuit a sărbători amintirea morților, iluminându-le mormintele, atunci, când fac această ceremonie de pietate credincioșii altor confesiuni.

Deși e ceva puțin recomandabil a împrumuta datini și obiceiuri dela credincioșii altor biserici, totuși fiind vorba de o pomenire evlavioasă a celor dragi, cari au trecut la o viață mai fericită, — e greu să spui vorba de opreliște cu toată hotărârea. Cu toate acestea găsim că e timpul potrivit a atrage luarea aminte a credincioșilor noștri că Biserica orientală are în rândurile sale mai de multeori pomenirea celor morți, când li-se pot și ilumina mormintele.

Așa întâia oară e *Sâmbăta lăsatului de carne*; despre aceasta zi cetim în ritual: „În aceasta zi Sâmbăta facem pomenire tuturor părinților și fraților celor cu pietate din veac adormiți.” Iar fiindcă serbarea oricărei sărbători se începe din presară tipicul de Vineri sara conține următoarele: „După deslegarea însărutului facem în tinda bisericii amintire pentru cei morți și cântăm canonul morților.”

A doua este *Sâmbăta lăsatului de brânză*. Față de aceasta tipicul conține următoarea dispoziție: „Vineri seara în săptămâna brânzei facem amintire tuturor cuvioșilor și de Dumnezeu purtătorilor părinți ce au strălucit întru credință.” Iar modalitatea pomenirii o prescrie astfel: „La Dupăcinariu cântăm în cimiteriu canonul morților.”

A treia zi este *Sâmbăta florilor*. Această zi dispoziții separate rituali nu are, dar pentru ea militează datina. În această zi se termină în unele ținuturi liturgiile pentru morți și să face pomenire chiar și cu mâncări și beutură. Mi-se pare, că în unele comune — sara punând mișoare pe morminte, pun și o luminare.

A patra zi este *Sâmbăta înainte de Rusalii*. Față de această zi ritual conține următoarele dispoziții:

„Vineri sara a cincizeci de zile facem pomenire tuturor creștinilor, celor din veac repauzați, părinților și fraților noștri. După finirea vecerniei ocură cuvintele: „Și pomeniște preotul pe toți cei mai înainte repauzați părinții și frații noștri, și după eschimațiune ps. 50, apoi can. morților, unde sunt morții îngropați.”

Din cele zise apare dară, că tipicul prescrie în două „Vineri” procesiune la mormintele morților: anume în Vinerea brânzei și a Rusaliilor.

Deci în acestea zile, sara să poate face iluminațiunea. Odată pentrucă la noi orice serviciu de noapte, e unit cu iluminare, de alta, că serviciul morților e nedespărțit de lumină.

Țăranul sărac, face iluminarea mai sărăcește, dar cel ce are dare de mână o poate face mai splendid.

Pentru aceea, junimea studiosă, de pildă, care vrea să-și arete simțemintele de venerațiune pentru binefăcătorii săi, părinții și fi și alte rudeni, cari iubesc iluminarea — o pot sărbători în una din acestea zile, lăsând pe cei de alt rit să-și sărbătorească morții lor, când vor voi.

Fondul cultural.

Au mai intrat următoarele contribuiri:

Ioan Vintilă, inv. Calvasăr, Cor.	300—
Dem. Deac, preot	500—
Maria Simu, învățăt. Ibașfalău	50—
George Simu, protopop	150—
Nic. Roman, preot, Ernea-săs.	200—
Sim. Micu, prot. Ajulia	200—
Vasile Harța, preot, Milășel	200—
Ioan Domșa, învăț. Ighiu	100—
Avram Stoian, preot, Oarda sup.	200—
Gavr. Bozoșan, inv. Biertan	100—
Dr. Andreiu Pop, adv. Huedin	2500—
Teodor Avram, preot, Biertan	100—
Cornelia Chirilă, învățăt., B.șasa	200—
Ioan I. Tordai, preot, Ofenbaia	200—
Iuliu Socol, preot, Ceanul-mare	200—
Ioan Popa, învăț.	100—
Dr. Vasile Suciu, prof. Blaj	1000—
Ștefan Boroș, preot, Cs.-Szt.-Iván	50—
Gavril Precup, prof. Blaj	1000—
Ioan Coman, învăț. Căpușul de c.	100—
Vasilie Suciu, preot	400—
„ Ciciud	100—
Victor Pop, învăț. Cașolt	300—
F. A. Degan, neguț. Fiume	400—
Oct. Man, inv. Milășel	200—
Aurel Marcu, ptot, Dumitra	400—
Vas. Cerghizan, preot, Corpade	500—
Mihailu Ilieș, preot, Aiton	200—
Greg. Dordai, învăț.	100—
Iuliu Câmpăan, inv.	100—
Eugen Crișan, preot, Surduc	200—
Eugen P. Păcurar, capel. Cluj	500—
Dr. Elis Dăian, protop. Cluj	1000—
Andrei Pora, inv. Cluj	100—
Gizela Vilt învățăt.	100—
George Spinean, preot, Nandra	100—
Petru Pop, jude pens. Brașov	200—
Emil Macaveiu, inv. Logig	50—
Toma Furdu, preot,	300—
Sever Barbu, comptabil, Reghin	500—
Ioan Urzicean, propr. Corbu	500—
Nic. Ungurean, preot, Musca	200—
Aurel Decei, notar, Gurariului	200—
Iacob Popa, protonot. cons. Blaj	500—
Iunio Br. Micu, vicenot. cons. Blaj	500—
Ben. P. Lupu, preot, Tăureni	200—
Izidor Barbu, preot, Păgida	200—

Cătră iubiiții noștri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu am intrat în anul al XX-lea. De obicei o foaie care a ajuns această vârstă, trebuie să fie și cetită și bine sprijinită.

N'am putea spune că scriserile noastre nu se bagă în seamă și că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm. Avem atâtea dovezi de aderință și atâteu scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebuie nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie și nici un datornic. Năcăzul e, că avem de amândouă. Și dacă ne bucurăm și noi azi când scriem în fruntea foii anul al XX-lea ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem prețul de abonament, să dăm suplimente de predici, să dăm o mai mare dezvoltare părții literare, și multe altele. Toate le-am face bucurosi, dacă mai ales n'am vedea registrele administrațiunii pline cu restanții de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la începutul trimestrului al doilea din acest an. Toți ceice ne iubesc și doresc progresul nostru să-și achite restanțiile și plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimiț-o înapoi. În chipul acesta ni-ar face un bun serviciu și unii și ceilalți. Și frații preoți, cărora mai ales le adresăm aceste șire, au ajuns în situația de a putea să ne ajute.

Și noi o și cerem. și o și așteptăm.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Fiul credincios al Bisericii noastre din Ciuci, junele Ioan Gherman, pentru odihna sufletelor repausaților săi părinți, a cumpărat și dăruit acestei sante Biserici o *Evangelie*. În preț de 25 coroane. Apoi credinciosul Dumitru Crăciun un *Liturghier* în preț de 9 cor. Gregoriu Ilea, Vasiliu Iuănaș, Gherasim Morteșan și Vasiliu Popa o pereche de *Prapori*, cu 36 cor. Ioan Ilea alui Vasilica Ioan Morteșan și Pavel Blaga o cruce frumoasă, cu 24 cor. Iar Teodor Cucersan cu soția sa Susana din Urca, au dăruit un rând de haine liturgice, în preț de 80 coroane. Vestim acestea daruri frumoase ca să fie spre îndemn. Dumnezeu să le răsplătească! — Mureș-Ciuci, Februarie, 1910. Ioan Olariu paroh gr.-cat.

Știri personale. Preasfințitul Episcop Vasile al Lugojului, a plecat Marța trecută la Roma spre a conferi ordal preoției clericilor noștri Iuliu Hossu și Ionel Caltor, cari studiază teologia în colegiul propagandei. P. S. Sa e însoțit de păr. canonic Dr. Victor Szmigelski, prof. Silvestru Nestor, directorul școlii civile de fete din Blaj și păr. Ioan Hossu, parohul Milășului.

Din Arhidieceză. Ioan Bozac paroh în Sâmbotelec a fost numit vice-protopop onorar. Nicolae Ticăciu adm. paroh: în Săcădate a fost numit paroh în Basna (tr. Mediaș). Nonic Rus adm. paroh. în Chibulcut a fost numit paroh în Ciucmandru (tr. Ibașfalău).

Urmașul lui Lueger. Se anunță din Viena, că urmașul lui Lueger în șefia partidului social-creștin va fi prințul Lichtenstein, iar în cea de primar a Vienei Dr. Neumayer, iar când actualul ministru Dr. Weisskirchner va părăsi fotoliul ministerial, li va cedă lui demnitatea aceasta.

Școala industrială, susținută de Reuniunea femeilor române din Sibiu, între alte lucruri frumoase pregătește și odăjdii, aplicând și la acestea numai motive originale românești. Materialul ce se întrebuintează la pregătirea odăjdiilor e de calitate cea mai bună. Preoții noștri ar face un lucru de laudă, dacă având trebuință de odăjdii s'ar adresa cu comănde lor cătră școala amintită (Sibiu, str. Schewis nr. 15). Suntem deplin încredințați, că cu odăjdiile pregătite de școala industrială vor fi mulțumiți, fiind și mai frumoase și mai durabile ca cele confecționate de fabricile străine, cari nu se uită decât la câștig. Reuniunea femeilor române din Sibiu, prin confecționarea de ornate bisericesti nu umblă după câștig, scopul ei este a da ocaziune bisericilor noastre, ca să se provadă cu ornate frumoase și trainice și a introduce pretutindinea motivele de artă românească. Fără îndoială un scop nobil, care merită toată atențiunea din partea preoției noastre de ambele confesiuni.

Pentru noua biserică din Cluj, au mai intrat la oficiul protopopesc de acolo, mai ales dela preoți din Dieceza Gherlii următoarele contribuiri generoase: Ioan Gaciu Căuaciu 4 cor., Nicolau Lupan preot, Chinzbaia 16 cor., Teodor Gavril preot, Chilioara 27 cor. 20 fil., Ioan Oltean preot, Bred 8 c., Ioan Brăhăța preot, Băița-Nistru 29 cor., V. Gr. Borgovan prof. București 5 cor., Pompeiu Podina preot, Cătelul-ung. 20 cor., Ioan Bulbuic preot, Mintiul-rom. 21 cor. 26 fil., Iuliu Morariu preot, Salva 14 cor., Rectificăm aici o greșeală străcurată într-o publicațiune anterioară. M. On. Dumitru Dragoș, vic.-prot., în Lechința Oașului a trimis 7 cor., 54 fil., iar nu 1 cor. cum din greșeală s'a publicat.

Promoție. La universitatea din Budapesta s'a promovat întru Doctor *Iustin Budo* teolog absolut și candidat de profesor din studiile: filozofie, germană și latină. Respectivul este din dieceza Oradea-mare.

Dare de seamă și mulțumită publică. Cu ocaziunea petrecerii din 6 Martie a. c. în favorul bisericii gr.-cat. din Câmpeni a încurs peste tot suma de 246 Cor. 60 fil. din care subtragându-se spesele de 95 cor., a rămas venit curat: 151 cor. 60 fil. Suprasolviri, respective oferte benevole, au încurs dela următorii P. T. Domni: Dr. Zosim Chirtop, avocat 20 cor., Dr. Traian Morcan adv. 17 cor., Dr. Lukács Izsó adv. 10 cor., Hans Binder, apotecar 4 cor., Löwy Zsigmond 3 c., Karácsöny 4 c., Carolina Motora, Ștefan Szilágy, Mihail Motora, Vasiliu Marcu Laczi Augustin Iustian, Ioan Mircea, Constantin Feleguțiu, Maria Giurgi I. Niculae, Traian Andreica, și Virgil Corcheș: câte 2 cor. George Marcu, Emil Dan, Petru Sabó, Nic. Aranyosi, Nic. Sabo, I. Lupșan, Kristof L. N. N., Constantin Bolog, Belei Constantin, Iuliu Walthet, Brutus Corcheș, Nic. Șienila Antonia Lovasy, Szathmári Balázs, I. Crișan, Vernes N., Rubin Gelea, Nic. Coroiu preot. (Ponorel) câte 1 cor. Ráncz Lajos 60 fil. și Veres Bela 2 cor.

Peregrinaj la Luordes, Roma și Loreto. La 14 April n. și 24 Aug. n. va porni din Viena un peregrinaj care va atinge orașele Villach, Pontafel, Milano, Marsilia, Lourdes, Nizza, Gennua, Pisa, Roma, Loreto, Bologna, Padua, Pontafel, Vilach și înapoi la Viena. Informații detașate dă pâr. Franz Semelhofen paroh, Waidmansfeld, Austria de jos.

Congregația comitatului Alba-Inferioară e convocată în ședință ordinară pe 31 crt. La ordinea zilei un program de 154 puncte.

Avis! Cu numărul de pe luna April „Revista politică și literară“ își începe al III-lea an de existență. Doritorii a avea acest număr sunt rugați a ne împărtăși adresa exact până la data de 28 Martie st. nou. Toți câți doresc vor primi acest număr de probă gratuit. Cererile sunt a se adresa: Administrației „Revistei politice și literare“ Blaj (Balázsfalva) Ungaria. Administrația „Revistei politice și literare.“

Noue prigoniri. „Gazeta“ are un nou proces de presă. Judele de instrucție a căutat după manuscriptul articolului „Jurămintele Jidanilor și rugăciunea Kol Nidre,“ articol reprodus de altcum din „Neamul românesc, și în care se spune, că prin rugăciunea aceasta Ovreei cer dela Dumnezeu să le considere fără nici o valoare jurămintele, ce le fac în decursul unui an, dela sărbătoarea Iom Kipur (ziua împăcării) înainte.

Mulțumită. Direcțiunea institutului de credit și economii „Economul“ din Cluj a binevoit a vota pentru Biserica română gr.-catholică ce se va zidi în Jucul-inferior, din profitul anului 1909 un ajutor de 50 cor. care s'a și ridicat și depus la același institut spre fructificare. În numele curatoratului bisericesc *Ioan Pop*, paroh român gr.-cat.

Fondul pentru teatru român. Răspunzând unei invitări a Românilor din Toplița, aflăm, că societatea noastră pentru fond de teatru român își va țineă adunarea generală anul acesta în comuna Toplița.

Școala pentru economiă de casă, (școala de menaj) susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“, deschide la 15 Aprilie n. un curs nou de bucătărie. Cursul va dura dela 15 Aprilie până la 15 Iulie. Taxa pentru elevele interne e de 150 cor., iar pentru cele externe de 120 cor. Informațiuni mai detaliate se pot primi dela domnișoara *Zulia Bogdan*, Sibiiu strada Baier nr. 1

Știri literare. Tineral poet P. Cerna a publicat în editura institutului „Minerva“ primul său volum de *Poesii*, remarcabile, pe lângă marele talent poetic și prin o sentimentalitate nespūsă. — Tot în aceeaș editură a apărut al II volum din *Caleidoscopul* lui A. Mirea de poezii Iosif și Anghel. Spirit satiric plin de vervă. limbă bogată și un vers ireproșabil. Ca și volumul I și acesta va fi cetit cu multă plăcere. — În editura „Neamului românesc“ a apărut, *Dreptul vieții*, roman de Irina G. Leca scris în formă de ziar. Acțiunea e bine întocmită și ține în cordat pe cetitor. — „Liga culturală“ a publicat într-un volum de 200 pag. tot ce s'a scris din prilejul morții neuitatului canonic Dr. Aug. Bunea. — Cunoscutul compositor bănățean Ioan Vidu a publicat în un caiet *Fatru coruri* pentru patru voci de bărbați: Arcașul, Ștefan Domn cel mare, Calea Române și Cunoaște-ți țara. Costă 250 c.

Călătorie cooperativă în Germania și Danemarca. În Septembrie se va țineă la Hainsburg congresul alianței internaționale cooperative. În interesul dezvoltării însoțirilor cooperative ar fi de dorit să ieie parte la acest congres și la vizitarea principalelor institute din Danemarca și Români din Ardeal. Călătoria va dura 20 zile și va costa 400 lei, plătibili în rate lunari dlui Const Popp, redactorul „Revistei Economice“ din Sibiiu.

Mulțumită publică. Din incidentul pierderii ireparabile ce am îndurat prin trecerea din aceasta viață a iubitei noastre (soție și mamă) Vilhelmina (Șarlote) Ștefanuțiu, nefiind în stare a mulțumi în special fiecăruia, care a binevoit a lua parte la înmormântarea scumpei decedate, precum și celor ce ne-a condolat și mângăiat verbal sau în scris, ti rog pe aceasta cale se primească cele mai sincere mulțumite. În numele jalnicei familii nemângăiatul soț *Emil Ștefanuțiu*, preot gr.-cat. în Feldru și prof. em.

— Din prilejul balului aranjat în Blaj la 12 Febr. n. în favorul fondului, din care se ajută *studentii bolnavi și săraci*, au binevoit a contribui încă: Dr. L. Nestor adv. Blaj 3 cor., I. Andrea preot, în Ighiu 2 cor., N. Florescu proprietar Ighiu 5 cor., N. Racota medic Șeica mare 10 cor., Ioan Micu preot, Sevestreni 4 cor., N. Maier inv. Gilău 2 cor., Simeon Chețian paroh Ercea 2 cor., G. Modorcea preot Grid 4 cor., A. Leșnican Dobra 6 cor., Vasile Bora preot Krivobara 4 c., Ioan Stan, Gilău 2 cor., Ioan Butnar, Boș 5 cor., A. Frățilă senator, București 10 cor., Ioan German prof. Brad 4 cor., N. Ticaciu Săcădate 2 cor., Samoil Socol, Berivoiul-mare 2 cor., Aurelia Dan, Mociu 5 cor., George Popp, Zombor 5 cor., Ioan Pop, Csüdötelke, 2 cor., Petru Chețian, Densuș 5 cor., Liviu Iancu Zăbrány 3 cor., Antoniu Mecsny, Bulcs 10 cor., Vasile Hopărtean, Gădălin 4 c., Ales. Circa, Ogra 3 cor., Al. D. Donescu preot, Vasláb 2 cor., Mihail Jourca notar, Reșinar 5 cor., Pamfilu Grapini, preot Rodna n. 4 cor., Demetriu Pojar, paroh Sgribești 10 cor., Teofil Dragomir, Farkasmező 2 cor., Gavril Fetche, Magyarlăpos 1 cor., Ales. Părhața 2 cor., Dr. Aur. Pop 1 cor., Teofil Grigorescu 1 cor., Avram Stoian, Oarda de

sus 2 cor. 20 fil., Alexandru Tărnăvean protopop Pogăceaua 3 cor., Carol Pasca, Zeicani 2 cor., N. Coroi preot, Ponorel 2 cor., Aurel Pop, preot Jucul de mijloc 4 cor. *În seara balului au solvit:* elevii clasei VIII. 22 cor., elevii clasei VII. 17 cor., Dr. R. Boilă 5 cor., Familia Câmpian, M.-Uioara 6 cor., Avram Păcurar protopop Mercuria 9 cor., A. C. Domșa 5 cor., Dr. I. Sămpălean 2 cor., Dr. I. Sărbu 2 cor., Ioan Ilieș 3 cor., Simonffy Al. 2 cor., Sam. Szabó catihet gr.-or. 2 cor., Ana Popeloviciu 4 cor., Ioan Petean paroh Jucul-nobil 4 cor., L. Miclea 2 cor., Ioan Astăluș 2 cor., S. Sinberger 5 cor., Ioan Magde preot, Drâmbar 9 cor., Iușin Hossu 3 cor., Ștef. Puia 2 cor., Romul Blaga 4 cor., Augustin Gruța 2 cor., Teod. Cristea 3 cor., Ioan Costea 4 cor., Ioan Oltean 4 cor., Iosif Ianza 2 cor. Hadházy B. 3 cor.

A apărut marele „Prețurent“ ilustrat alui *Fischer és Tárza* în Nagyenyed, care la cerere se trimite gratuit fiecăruia. Fischer és Tárza înainte cu 9 ani și-a început plantațiunea pe un teritor de 10 jug. catastrale și împrejurarea, că astăzi se extinde pepinaria peste 200 jug. castr. este cea mai eclatantă dovadă că atât în *vierit* cât și în *pomărit* este cea mai deamnă de încredere firmă nu numai în țară ei și în străinătate.

Necrolog. *Ioan Quintiliu Costea* teol. an. IV în Blaj, a murit la casa părintească în Boziaș, la 16 l. c. în anul al 25-lea al etății.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

I. Ș. Am spus tot, ce se cădea și aveam de spus. Regretăm că ai sosit prea târziu. Chestiunea cealaltă nu stă chiar așa. Când vom avea vreme, vom limpezi-o.

„*Primăvara*“ a sosit cu bine dar pe la noi deocamdată sunt zilele habelor. Vom vedea mai târziu dacă va lucra mai plăcut soarele. „*Jacobel*“ se pare slăbuț, poate să se mai întrame. Așteptăm lucrări și mai succese.

„*Fuștel*“ am dori să-i cunoaștem adevăratul nume.

Nr. 35—910.

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Feisa (Fajsz) u. p. Zsidve prin aceasta se reaceară să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cautiunea de 600 cor., adecă șasă sute coroane la oficiul parohial gr.-cat din Feisa până la 10 Aprilie st. n. a. c. la 1 oară p. m.

Operatele despre aceste lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 25 Maiu 1909 sub Nrul 3545 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Feisa (Fajsz) între oarele 9—12 a. m. și 2—4 p. m.

Se observă, că a) reflectanții trebuie să aibă calificația recerută și b) curatoratul își rezervă dreptul, a încredința întreprinderea aceluia, care îi mai convine.

Feisa la 15 Martie 1910.

Petru Moldovan, **Ioan Horhat,**
paroh gr.-cat. prim curator.

(21) 1--1

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

28

Aducă legi, ca fiii iobagilor, cari ar dori să se pregătească de „predicatori“ (calv.), să nu fie oprîți dela școală. — Iată deci pe loc un hap dulce, dar și ghiț deodată.

În adunarea din Alba-Iulia de dno 23 Iunie a. 1624 art. 8 — în urma denunțării „predicatorilor“: că unii patroni opresc pe fiii iobagilor săi dela frecuentarea școlii — s'a decis, că sub pedeapsă de 1000 fl. să nu cuteze careva a opri „cu putere pe pruncii aceia, cari merg la școală...“ (Cipar: Arhiv, pag. 396).

În școala ridicată de dânsul în Alba-Iulia — unde doriă să înființeze și o tipografie românească, de nu-l răpea moartea — adusesse dascăli germăni renumiți, între cari d. p. Martin Opitz, care a scris frumos „despre obiceiurile și obârșia latină a poporului român;“ și tot de aci din Alba-Iulia a ieșit între alți predicatori calvini româno-maghiari și cunoscutul Ștefan Fogarași, traducătorul Catehismului calvinesc tipărit la 1648 cu litere latine (Dr. Bunea, Vechile Episcopii, pag. 85 u.)

Cu acelaș scop, pentru care s'a zolit Bethlen o vieată întreagă, s'a suit pe tron și principele George Rákóczy I. în Nov. 1630

Domnia acestuia cu a urmașilor săi încă a fost una din cele mai primejdioase perioade calvinești pentru Români. Petru Maior scrie între altele: „După ce s'a băgat luterania și calvinia în Ardeal, principii ardeleni cei de credință calvinească... toată piatra o mișcă ca pe preamultul neam al Românilor ce e preste tot Ardealul revărsat să-l poată cătră credința cea calvinească, amăgi și trage... ridicând Tipografie nouă românească în Bălgrad, carea să fie sub grija calvinilor și tipărindu-se acolo cărți bisericesti în limba românească; cu tărie porunceă, ca nu într'alta de aci înainte, fără numai în limba românească preoții să slujească liturgia și alte lucruri sfinte, sau după cum poartă cu sine graiul erezului calvinesc...“ (Petru Maior, Istoria Bisericii Românilor (cirile), Buda 1813 p. 71 u.)

Că ce ungar intolerant și calvin intransigent (Iorga Sate și preoți, p. 49) eră acest principe și ce razzie a putut înscenă între Români de bine, pe cari încă sigur îi maghiariză cu desăvârșire, de-i succedea calvinirea lor; se vede și din documentul următor: „Să se știe, că la anul 1582 dela Hristos biserica dela Turdaș din Coastă, care încă dela Daci rămase Românilor, a fost sub stăpânirea episcopului Alexa (alias: Mihaiu) Tordaș împreună cu toate pământurile dela câmp. Dându-i-se apoi dintre noi, dintre Români calvini Ioan Boldea, cui apoi s'a dat nume unguresc Szatmári Janos, Dumitru Zedintan, care după aceea s'a numit Lozsadi Demeter, Grina Péter, care cu acest nume a și rămas, și Capruț Adam, ce s'a numit Kapronay Adam împreună cu femeile lor și copii cu numărul 26 suflete, Craiul Ardealului Măria Sa George Rakoczi la an. 1652

ni-au luat biserica cu pământurile dela câmp împreună și-au dat calvinilor ce s'au numit mai sus, pentru care multă vrajbă am avut cu ei, ci neputând prididi am fost siliți a ne face altă biserică și aceea de nou, care am lipit-o cu pământ și am vărut-o“ (V. Boros în „Unirea“ 1900 Nr. 38 — Vezi și la Dr. Bunea: Vechile Episcopii p. 43).

Vlădicul „chir Ghenadie din scaunul Bălgradului, al Vadului și Oradei-mari și Satului-Mare și a toată țara Ardealului“ încă în 4 Decembrie 1628 mai întărește pe „Janăș din Hunedoara“ de protopop și-i dă „putere, cum unde va fi lege împreună cu jurații să poată despărți și birsăgălu...“ (T. Cipar: Acta et fragm. p. 253) — mai trăiește și sub principele Rákóczy până la 1640, fără să fie realizat prea mult din planurile acestor principii calvini.

Urmașul lui fu: Ilie în călugărie Jorest sau Orest, numit „superintendent al tuturor bisericilor din Ardeal, ce observă „rituri grecești, sârbești și românești (!)“ (Cipar: Arhiv, p. 628). El fusese deja în 1638 recomandat principelui Ardelean de cătră Mateiu Voevodul de preste munți (Cipar: o. c. l. c.)

Firește, Rákóczy aveă să-și aleagă de data aceasta un „mitropolit“ după placul său, care să se silească în chip credincios pentru prefacerea legii „după voia stăpânului.“

Deci la sfatul prealabil al superintendentului unguresc Geleji (1633—1649) a și căutat să-și aleagă un om „cuminte.“ Pentruca însă „înțelepciunea“ lui să nu „rătăcească“ niciodată, alesul Craiului fu pus să jure „unele puncte“ și condiții, după programul lui Geleji (v. Iorga: Istoria Bisericii rom. I. 1908 p. 323), adică „oareșcari lucruri,“ ce i-au fost „prescrise“ (Iorga. Sate și preoți, pag. 52).

Între condițiunile, pe cari aveă să le împlinească, erau și următoarele: să înființeze în Alba-Iulia ori alt loc potrivit școală cu învățatori și o tipografie, să silească pe preoți a se lăsa de „bolborosirea“ în limba Slavonă și țărănilor (numai lor?) să țină cultul divin în limba românească (sigur pătura cultă românească aveă să-și asculte cultul divin ungurește, V. Dr. Bunea Vechile Episcopii p. 89); să predice Dumineca de două ori, iar Miercurea și Vinerea câteodată românește; să traducă pe românește rugăciunile de dimineața și de seara ale calvinilor, să le rostescă în toate adunările românești; să traducă pe românește cântările calvinești, de cari se folosesc cei din Caransebeș și din Lugos, iar catehismul, „care s'au întors din limba diecească și slovenească pe limba românească cu sfatul și cu îndemnătura și cu cheltuiala domniei lui Ciulai Gheorghiu păstoriul sufletesc a curții Măriei Sale începând cu 25 Iulie 1640...“ (Dr. Bunea Ierarhia... „Adaus“... p. 307). — să-l propună băcților și fetițelor.

Episcopia lui Orest însă nu țină, decât până în 1643.

În acest scurt restimp se retipărește din partea calvinilor „Cazania cea mare“ alui Lucas Hiracher dela 1581 (Bian Introd. I. rom. p. 15 u.) în tipografia dela Alba-Iulia întemeiată de Rákóczy deja la 1638;

— iar în 1641—2 se țină în Moldova la Iași în decurs de vre-o nouă luni sinod mare în potriua calvinismului — probabil și din pricina catehismului lui Rákóczy impus Românilor ardeleni (Iorga Sate și preoți... p. 57.)

Aci au luat parte doi delegați ai patriarhiei constantinopolitane, Varlaam mitropolitul din Succava, Eulogie episcopul Rădăușilor, Năsturel cumnatul lui Mateiu Vodă șel.

S'au condamnat în sinod: învățăturile fostului patriarh Ciril Luccaris, s'a aprobat confesiunea orientală compusă de vestitul Petru Moghila și s'au luat bag' seama măsuri cuvenite în contra catehismului lui Rákóczy: „catehism foarte blăstămat în limba românească, în carele sfintele taine, cinstea icoanelor și a moaștelor, posturile, slujbele bisericesti, călugăria și altele toate se lapadă, toată legea și toate ceremoniile sfinte se numesc închinare la idoli“ (V. Petru Major Ist. Bis. rom. Buda 1813 p. 72).

Un atare vlădică, care primește, ba chiar se și îngrijește să se tipărească un catehism ca și cel pomenit, nu mai poate fi ortodox, și mai vartos nu: ortodox conștiențios.

Pentru aceea ni-se și pare mai puțin acceptabilă părerea acelora cari din prilejul depunerii lui Iorest, pentru destrăbălări, din partea principelui ardelean, se năduesc a micșora vinovăția, afirmând, că Rákóczy ar fi fost indignat de legăturile lui Iorest cu Moldova, unde se ținuse marele sinod anticlavinesc la timpul susnumit; — ba afirmând chiar, că Iorest „nu puteă fi stricat și netrebnic“, deoarece întreg clerul moldovean îl luase în apărare (V. Iorga Ist. Bis. rom. I. p. 325) — mai ales, că înșiși apărătorii lui Iorest recunosc în acelaș timp, că aieveă acest vlădică „a luat asupra sa o grea vinovăție față de dogma bisericii răsăritene, lăsând să se tipărească la reședința-i din Alba-Iulia aceea cărțuție mică, anume: Catehismul Creștinesc (calvin), care stărnă o mare revoltă printre drept-credincioșii moldoveniș. (V. Iorga: Sate și preoți... p. 52 u.)

De altcum însăș afirmarea, că l-ar fi luat în apărare arhieriei moldoveni încă nu dovedește nimic (V. Dr. Bunea: Ierarhia... p. 247.), mai ales dacă considerăm fasionarea, că Iorest s'ar fi plâns, că a suferit „pentru credința creștinească și pentru că nu voia a se perverti la luteranism (!)“ — și că „superintendentul magiar George Csulai“ l-ar fi pârât la principe pe nedreptate. — Aste-s anacronisme! Anume: Nainte de toate aci nu eră vorba despre luteranism, ci despre calvinism. Deci o boacăna. — A doua: pe vremea menționată nici nu Csulai, ci Cselei eră superintendent (Vezi argumentarea la Dr. Bunea: Vechile Episcopii... p. 94).

Adevărata pricină a depunerii lui Jorest a fost vieata lui scandaloasă: deoarece în vremea vizitărilor canonice: nu-și împlinea datorințele, ce le-ar fi avut ca un păstor și vlădică cuminte, și se purtă ca un spulberat plin de răutate, și s'a dovedit „și din lăuntru și din afară de cel mai destrăbălat păcătos; cu preotesele tinere și cu alte muieruști românece mai desfrânate ducea o vieată ruși-

noasă din cale afară. S'au făcut deci *jelanii la principe*, și după ce s'a dovedit starea lucrului, a fost tras în judecată: adevărindu-se nelegiuirea înaintea sinodului; — fiind apoi hătut la porunca principelui cu vergele, fu alungat din Alba-Iulia și în sfârșit și din Transilvania, iar bunurile lui predate erarului" (G. Haner în Msc. ad annum 1638. V. Cipar: Arhiv. . . p. 629).

Se vorbii prin orașe, între străini de bătaia cu vergi „a călugărului valah“, — de rușinosul trecut pentru care fu osândit, — de comorile, cari le-ar fi știut ascunse și le-ar fi destăinuit pentru a scăpa de chinuri ș. a. (Iorga: Sate și preoți. . . p. 54).

(Va urmă).

Bibliografie.

În „Biblioteca Minervei“ au apărut următoarele broșuri:

Nr. 45. Ioan Slavici: *Educația rațională*, Nr. 46. *Educația fizică* și Nr. 47 *Educația morală*, sănătoase principii, basate pe scriitori celebri și mai ales pe o bogată experiență.

Nr. 50. Dr. I. Duscian: *Tuberculoza*.

Nr. 53. Flamarion: *Erupția Vulcanului Krukatoa*.

Nr. 54. Chamisos: *Minunata poveste alui Petre Schlemill*.

Nr. 55. Gogol: *Poveste*, traducere de Nic. Dunăreanu.

Nr. 59. Guyan: *Pentru părinți și copii*, pagini alese de morală și educație.

Nr. 60. Macpherson: *Astronomie populară*, tradusă și adausă de Victor Anestin.

Nr. 61. Turgeñeff: *Asia*, roman tradus de N. Pastia.

Nr. 62. Balzac: *Albert Savarus*, nuvelă

A apărut: „*Luceafărul*“ Nr. 6., cu următorul sumar: M. Sadoveanu Cenușăreasa. — Ștefan Cacoveanu: Urieșul și omul (fabulă). — N. Dunăreanu: Florian. — Vasile Stoica: Muziceii (poezie). — Poporanismul: — O anchetă literară. — Răspunsul d-lui I. Agârbiceanu. — Ecaterina Pitiș: Aș vrea să fiu un inger. . . (poezie). — Victor Eftimiu: Ca florile ce 'n umbră. . . ; Hamlet (poezii). — T. Mălin: Nunta (poezie). — G. Bogdan-Duică: Cronică teatrală: Electra de Sofocle și Chinul de Florescu. — Oct. Goga: Un trandafir se stinge (poezie). — Maria Cuntan: Cântec popular (poezie). — * * * Cugetări. — Cronică: † Eugen Carada Arhitectura bisericească. Donă concerte în Sibiu. Sărbătorirea d-lui Maiorescu. Poezii români în ungurește. Congresul profesorilor. † Dr. Karl Lueger. Reviste și ziare. Știri. — Poșta Redacției. — Bibliografie. — Ilustrațiuni: Biserica unită Sf. Vasile din București. Biserica unită Sf. Vasile din București în veșmânt de iarnă. „Cantecler“: Act. I. Imnul Soarelui. Act. II. Dimineata cocoșului. Act. IV. Noaptea privighitoarei.

Prospect. Nimeni nu contestă valoarea științelor în viața culturală a unui popor. Totuși așa de puțin se lucrează la noi pentru înaintarea și răspândirea științelor! Abia câte un articol de revistă, câte-un foieton de ziar: ecouri rătăcite în pustiu. Cu atât nu ne putem feri! Ne trebuie alt interes, altă atragere, altă răspândire. „Wir wollen weniger geho-

ben und fleissiger gelesen sein.“ Această țintă ar trebui să o urmărească toate societățile noastre științifice, de aici și de dincolo, precum și muncitorii particulari. Altfel, ce folos de volumele frumos rânduite în rafturile magazinelor?

Din parte-mi voind să-mi adun în volume ordonate sistematic și ușor accesibile atât foiletoanele și articolele atingătoare de știință, publicate deja în ziare și reviste, cât și altele nepublicate până acum, — nu aflu cale mai potrivită decât editându-le în fascicule de câte 3—4 coale, octav, cari să poată fi legate, ulterior în volume portative Voi scoate tot la trei luni câte-o fasciculă. Abonamentul anual Cor. 5.

Pentru a mă lămuri asupra tiragiului, binevoiiți a Vă înscrie, D-Voastră și cunoșcuții D-Voastră ca abonați, iar listele împreună cu taxele de abonament a le expedă subsemnatului.

Geoagiu-Algyogy, (Hunyad m.)

Gavril Todica,
contabil.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobat din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693. Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școalele cu un învățător — 80
„ „ „ doi „ „ 1'20
„ „ „ trei „ „ 1'60
plus 20 „fil. porto“ pentru fiecare.

La comandă să se spună apriat, că se dorește un orar pentru școala cu un învățător, ori cu mai mulți învățători — Altcum se trimite întreagă colecția, ce costă 2'30 cor. franco.

Atragem atențiunea oficiilor protopopești și parohiale, precum și-a învățătorilor noștri din Arhidieceza de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș, dieceza Szamosujvár Gherlei, Nagyvárad—Orăzii mari și din dieceza Lugos—Lugoșului asupra hotărârii conferenței Episcopesti din 7 Septembrie 1909. Nr. 6693; prin care atât *Orarul*, cât și *Planul de învățământ și îndreptarul metodic* sunt obligatoare pentru toți.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială.**

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responz.: Augustin Gruția

Asociarea Eszék-iană de ajutorare reciprocă

plătește membrilor săi în caz de moarte Cor. 2000— ca ajutor la caz de moarte, Cor. 50— ajutor lunar la caz când membrul nu-și va putea câștiga hrana și Cor. 50— rentă în toată viața, dacă a fost membru 30 de ani; mai departe Cor. 2000— până la Cor. 20,000— pentru zestre la caz de căsătorie a ficelor membrilor.

Pentru adunarea de membrii se caută reprezentanți isteți eventual o agentură generală pe lângă salar fix și proviziune.

Ofertele să se trimită: Direcțiunii „*Asociării Eszék-iană de ajutorare reciprocă*“ în Eszék. (19) 2—3

Nr. 22—1910.

(18) 2—3

Concurs.

Acei întreprinzători, cari doresc a lua în întreprindere edificarea bisericii gr.-cat. din *Lopadea-română*, sunt invitați că:

Sau să și înainteze ofertele însoțite de vadiul de 750 coroane la oficiul protopopesic gr.-cat. în Aiud până în 12 April 1910 la 5 oare p. m.

S'au depunând vadiul de 750 coroane la mâna enuratoratului parohial din Lopadea-română, să ieie parte la licitațiunea publică minuendă ce se va ține în 13 April 1910 la 10 oare a. m. la oficiul parohial gr.-cat. în Lopadea-română.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitațiune să pot vedea în Aiud la oficiul protopopesic greco-catolic dela 8—10 a. m. și dela 3—5 p. m.

Curatoratul își rezervă dreptul a da întreprinderea cui va voi, fără considerare la suma de întreprindere.

Lopadea-română, 10 Martie 1910.

Ioan Maior, **Toma Pop,**
protopop gr.-cat. paroh gr.-cat.
Teodor Milea,
curator primar.

Mamele cari au să nască

afia un nutremânt sănătos și întăritor în

La cumpărarea Emulziei, luați sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Emulziunea-SCOTT

făcută din ulei de ficat de pește.

Efectul ei surprinzător de bun să observă numai decât.

O probă cât de mică te va convinge despre adevărătatea lucrului.

În timpul lăptării — Emulsiunea SCOTT — ferește pe mamă de slăbire — produce lapte de ajuns și copilului fi dă o față rumenă.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă!

Pretul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

Să capătă în toate apotecele.

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

produse cu marca de scutință: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 80 de ani intr'ată s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajung efect se folosesc aceste picuri în contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a incuierii scaunului, egărciului de stomac și cap, a vomării, înțomiei, anemiei ș. a.

Se află de vânzare în toate farm. actue: 1 sticlă mare cor. 1'40 sticlă mică 80 fil.

Pe postă se poate comandă dela farmacia BRÁDY K. a „Magyar Királyhoz“, Bécs I. Fleischmarkt 1., Depot 241.

Să fim atenți la marca de scutință, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell precum și la pachetarea roșie și a subscrierii, care este copia celei de pe chipul aci alăturat

(17) 3—20

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő Könyvecské** — Indice pentru școlile primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Prima pepinerie de viță de vie pe
Târnava.

Proprietar: **Frideric Caspari**

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută, ca prima și cea mai
deamnă de încredere și mai bogată în
specialități de viță de vie, oferă:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite
specialități, **se garantează verita-**
bilitatea speciei.

Binevoii a cere Prețurent ilustrat!

În prețurent se află **epistole de re-**
cunoștință din toate părțile Țării; de
aceia fiecare proprietar de vie, înainte de
de a-și face comanda, poate să se asigure
dela cunoșcuti, verbal sau în scris, despre
vrednicia de încredere necondi-
ționată a sus amintitei pepinerii.

(57) 15 20

Fă atent!

Fără de nici o cercetare chimică se
poate convinge ori cine despre eminenta
calitate a tuburilor de

cigarete **START** antinicotin

dacă arde un tub gol **START** și ascămă
cenușa acestuia cu a ori cărnii alt tub, fie
acela chiar din hârtia cea mai scumpă.

După scurtă folosință, se poate con-
vinge fiecare, că influențează excelent asupra
sănătății, și nu uscă gâtul.

Hârtia de cigarete **START**, cea mai
fină Verge egipt. se află în toate tutunge-
riile de seamă.

Deposit principal:

Tutungeria de specialități Blaj.

16 (4 10)

Băile Buziaș

Phönix apă mi-
nerală de **Buziaș**

S'a dovedit de cea mai cu efect
contra morburilor de rărunchiu, de
beșică, contra catarului cronic de
rărunchiu, contra formării nisipului
și a petri în beșica de apă. Reco-
mandată de medici. Depositul prin-
cipal e la Gelb I Blaj.

(36) 9-7

Concurs.

La postul de cantor din filia Băgaci
protopopiatul Diciosânmărtin să scrie con-
curs cu termenul de 3 Aprilie 1910 st. n.
pe lângă următoarele emolumente:

1. Casa parohială de locuit și toate su-
peredificatele de pe curtea parohială, grădina
și cimiterul împreună cu aceeași grădină.

2. două jugere loc arătoriu comasat în
capul satului.

3. 20—25 metrete cucuruz sfărmit și
tot atâtea zile de lucru.

4. Dela fiecare cap de familie atâtea
metrete de cucuruz sfărmit, câți prunci va
da la ascultarea religioasă, pe care o va pro-
pune cantorele în lipsa preotului local, și
câte 20 fileri de fiecare prunc.

5. Drept de pășunat în pășunea comunală

6. Din pădurile satului în fiecare toamnă
o gramadă de lemne.

7. Terțialitatea stolară.

Doritorii de a obține acest post au
să-și înainteze rugărilor în scris, provăzute
cu extras de botez și diplomă de curator,
oficiului parohial din Șaroșul-unguresc, până
la termenul amintit, și în ziua de 3 April
a. c. st. n. a să prezintă la sf. biserică.

Băgaci la 13 Martie 1910.

Nicolau Frâncu,

adm par.

Ioan Lungu,

cor. prim.

(20) 2—2

În Librăria Seminarului teologic gr.-cat.
din Blaj se află de vânzare **Calendarul**
„Minervă” cu 1 cor. 20 fil. + 10 filer.
porto postal.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

— SIBIU —

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mo-
bile etc. în condiții avantajoase și cu
premiile ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani
gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu
termen fix; asig. de zestre și asig. populare pe spese de
înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției
(furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168 10
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035 51
Starcă asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112,045,412 =
Fonduri de întemeiere și de rezervă	viață	10,847,182 =
	„	2,309,387 =

Prospecte și informații se dau gratuit în
birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cereri bune de
cunoștință se primesc în condiții favorabile în
serviciul institutului.

(2) 11—52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

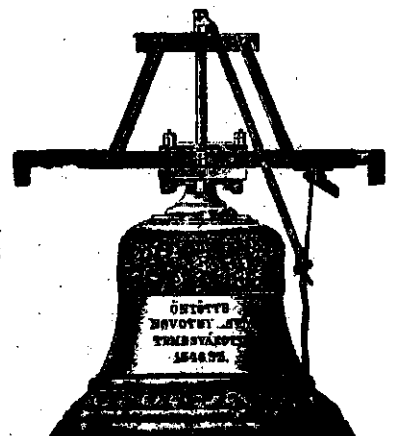
311—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor stricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut. construite spre a le în-
toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mânuite de erapare. — Cu
deosebire recomand

Clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în tonul
anui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scunel-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toare, — spre readjustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.